

ECONOMIE ȘI FINANȚE

TOP CELE MAI IMPORTANTE EVOLUȚII POZITIVE ȘI NEGATIVE DE ORDIN ECONOMIC ȘI SOCIAL DIN 2021, ȘI PROVOCĂRI PENTRU 2022

Adrian Lupușor
decembrie 2021

Cele mai importante evoluții economice și sociale pozitive în 2021 au fost recuperarea economică rapidă după recesiunea din 2020, creșterea încasărilor fiscale și consolidarea bugetară, soluționarea „crizei gazelor” și stabilirea unui cadru mai previzibil în dialogul energetic cu Federația Rusă și Gazprom, dinamizarea agendei sociale și, nu în ultimul rând, menținerea stabilității monedei naționale și consolidarea rezervelor valutare ale țării.

Evoluțiile pozitive au fost umbrite de o serie de tendințe și evenimente negative: creșterea presiunilor inflaționiste și impactul acestora asupra gospodăriilor cu venituri reduse, perpetuarea deficitului bugetar înalt planificat pentru 2022, înrăutățirea calității procesului decizional, amânarea unor reforme de importanță majoră și funcționalitatea redusă a anumitor instituții publice.

Principalele provocări pentru 2022 țin de promovarea reformelor sistemice în contextul unui cadru limitat de resurse financiare, umane și de timp, riscurile de sărăcie în contextul tendințelor inflaționiste, încetinirea creșterii economice pe fundalul unei creșteri rapide din 2021, riscul reizbucnirii „crizei aprovizionării cu gaze” și pandemia, în contextul nivelului scăzut de vaccinare.

Conținut

1.	TOP 5 EVOLUȚII/ EVENIMENTE ECONOMICE ȘI SOCIALE POZITIVE DIN 2021	2
	1. Recuperarea economică rapidă după recesiunea din 2020	2
	2. Creșterea încasărilor fiscale și consolidarea bugetară	2
	3. Managementul „crizei gazelor” și stabilirea unui cadru mai previzibil în dialogul energetic cu Federația Rusă și Gazprom	2
	4. Dinamizarea agendei sociale	3
	5. Stabilitatea monedei naționale și consolidarea rezervelor valutare ale țării	3
2.	TOP 5 EVOLUȚII/ EVENIMENTE ECONOMICE ȘI SOCIALE NEGATIVE DIN 2021	4
	1. Creșterea presiunilor inflaționiste	4
	2. Deficitele bugetare mari devin „o nouă normalitate”	4
	3. Înrautățirea calității procesului decizional	4
	4. Amânarea sau neinițierea unor reforme de importanță majoră	5
	5. Funcționalitatea redusă a anumitor instituții publice	5
3.	TOP 5 PROVOCĂRI ECONOMICE ȘI SOCIALE PENTRU 2022	6
	1. Promovarea reformelor sistemice în contextul unui cadru limitat de resurse financiare, umane și de timp	6
	2. Riscurile de sărăcie în contextul tendințelor inflaționiste	6
	3. Încetinirea creșterii economice pe fundalul unei creșteri rapide din 2021	6
	4. Riscul reizbucnirii „crizei aprovizionării cu gaze”	6
	5. Pandemia, în contextul nivelului scăzut de vaccinare	7

1

TOP 5 EVOLUȚII/ EVENIMENTE ECONOMICE ȘI SOCIALE POZITIVE DIN 2021

1. Recuperarea economică rapidă după recesiunea din 2020

După cea mai severă recesiune din 2020 (-7%), pentru 2021 așteptăm o creștere economică de circa 8-9%, fapt ce va compensa pierderile din 2021. Principalii factori au fost: anul agricol favorabil, îmbunătățirea condițiilor economice din regiune, politica bugetară stimulative, precum și stabilizarea situației politice. Drept rezultat, pe lângă factorii „tradiționali” care alimentează creșterea economică în Moldova, consumul final al gospodăriilor casnice, s-a prefigurat și creșterea destul de rapidă a investițiilor în active (preponderent în mașini și utilaje), în special făcute de agenții economici din contul surselor proprii sau din credite. Totuși, tendința respectivă încă nu relevă o schimbare calitativă a paradigmei de creștere economică, fiind mai curând determinată de reluarea unor procese investiționale care au fost amânate în 2020 din cauza restricțiilor pandemice, înrăutățirea situației economice din regiune, creșterea gradului de incertitudine pe fundalul evoluțiilor politice și, nu în ultimul rând, seceta care a avut efecte dramatice asupra sectorului agricol. Mai mult decât atât, datele sugerează că recuperarea economică are loc pe fundalul creșterii deficitului comercial și de cont curent, importurile înregistrând o creștere mai rapidă față de exporturi. În aceste circumstanțe, creșterea economică rapidă din 2021, care este una compensatorie, temporară și asociată cu creșterea dezechilibrelor macroeconomice, urmează să se transforme din oportunitate, în 2021, în provocare pentru 2022-2023, fiind anticipată o încetinire a creșterii, care ar putea crea anumite provocări și pentru executarea bugetară. În acest sens, economia are nevoie de progrese palpabile la capitolul atragerii investițiilor în infrastructură și activități economice cu valoare adăugată înaltă și cu potențial de export.

2. Creșterea încasărilor fiscale și consolidarea bugetară

Creșterea economică rapidă din 2021 s-a reflectat în o creștere și mai rapidă a încasărilor fiscale. Conform situației de la finele lunii octombrie, încasările din impozite și taxe au crescut cu 25% față de perioada corespunzătoare a anului precedent.

Având în vedere specificul modelului economic, care este bazat preponderent pe consum acoperit cu importuri, cea mai mare contribuție la această creștere au avut-o încasările din TVA la mărfurile importate (+31%), accize la mărfuri importate (+16%) și taxele vamale și alte taxe de import (+29%). În același timp, cheltuielile au crescut mult mai lent decât veniturile (+10%), fapt ce a creat condiții pentru începerea unui proces de stabilizare a finanțelor publice. Astfel, deficitul bugetar stabilit la finele lunii octombrie a constituit 2 miliarde MDL, fiind mult mai mic față de nivelul de 12 miliarde MDL, planificat pentru finele anului 2021. Evident, implementarea mecanismului compensațiilor pentru tariful la gaze naturale, majorarea pensiei minime și alte proiecte de infrastructură vor majora cheltuielile și, respectiv, deficitul bugetar până la final de an. Totuși, putem constata crearea unor premise favorabile pentru încheierea anului cu un deficit bugetar inferior celui planificat. De asemenea, asistența financiară oferită de UE sub formă de granturi, în particular pentru atenuarea efectelor sporirii prețurilor la resurse energetice (relaționat cu gazele naturale) este un factor ajutător important pentru asigurarea stabilității finanțelor publice. Adicional, o latură nefavorabilă a acestui fenomen este sub-executarea multor cheltuieli/ angajamente bugetare importante din punct de vedere economic și social (ex: subvenții, proiecte infrastructurale), din cauza defecțiunilor privind managementul bugetar și sistemul de achiziții publice – provocare care va rămâne actuală și pe viitor.

3. Managementul „crizei gazelor” și stabilirea unui cadru mai previzibil în dialogul energetic cu Federația Rusă și Gazprom

Deja devine tradiție ca schimbările politice de la Chișinău să fie urmate de riscuri ale perturbării aprovizionării cu gaze naturale (o situație similară de incertitudine a avut loc și în toamna anului 2019). De această dată, provocările privind negocierea unui nou contract cu Gazprom au fost complicate de scumpirea fără precedent a gazelor naturale la bursele internaționale, care au întărit poziția de negociere a Gazprom-ului. Anumite erori au fost comise și de guvernare, în special, prin încercarea de a minimiza factorul politic într-un dosar care este politic prin definiție (în cazul în care Moldova dorește preț preferențial față de cel de piață), pre-

cum și prin începerea întârziată a negocierilor pe marginea noului contract (în luna octombrie) – ambele greșeli fiind interconectate.

În pofida provocărilor, s-a reușit încheierea unui acord cu Gazprom în condiții relativ avantajoase, care prevede o formulă ce permite stabilirea prețului în funcție de prețul global la petrol și cel pentru gaz de pe bursă, calculat la proporția de 70%/ 30% (prețul global la petrol și respectiv gaze naturale) în sezonul rece și invers în perioada caldă a anului. O asemenea formulă mixtă permite reducerea prețului pentru gazele naturale față de folosirea ca referință doar a prețului de pe bursă. Condițiile agreeate sunt rezonabile, dar și favorizează reformarea sectorului energetic. Principalele elemente constituie clarificarea datoriei istorice a „malului drept” în baza unui audit internațional, precum și implementarea Pachetului Energetic 3 (cu referință la separarea furnizorului de transportator).

Un alt element important este că guvernul, cu suportul partenerilor de dezvoltare, a reușit, pentru prima dată în istorie, importarea gazului din surse și pe rute noi, fapt ce a creat precedent pozitiv pentru diversificarea livrărilor de gaze și fortificarea securității energetice.

Totodată, o serie de provocări fundamentale rămân pentru 2022 (și nu doar): datoria istorică (în special cea generată de regiunea transnistreană), implementarea întocmai a Pachetului energetic 3 (pe 18 noiembrie 2021, Comunitatea Energetică a constatat că Moldova a încălcat prevederile Tratatului Comunității Energetice prin neimplementarea clauzei de separare a furnizorului de transportator și respectiv certificarea companiei MoldovaTransgaz), interconexiunea rețelelor de energie electrică cu Ucraina și România, și sporirea eficienței energetice. În acest sens, sunt salutare intențiile Guvernului în direcția consolidării securității energetice, în special prin introducerea în Legea gazelor a obligativității de a deține rezerve de gaze. Cu toate acestea, autoritățile trebuie să lanseze cât de curând posibil consultările publice privind elaborarea unui plan de acțiuni concret în domeniul consolidării securității energetice, promis încă în luna octombrie.

4. Dinamizarea agendei sociale

S-a remarcat o dinamizare calitativă a politicilor sociale, drept răspuns la criza gazelor, criza pandemică, precum și la așteptările populației în contextul creșterii ratei sărăciei după criza din 2020. În particular, a fost majorată pensia minimă la 2000 MDL, dezvoltat, în termen record, mecanismul de compensare a creșterilor tarifare la gazele naturale și a fost elaborat un pachet de măsuri de suport în contextul pandemiei: mecanismul șomajului tehnic, acordarea de zile libere pentru părinții/tutorii care îngrijesc de copii în condițiile restricțiilor pande-

mice, precum și acordarea a două zile libere după vaccinare, compensate din bugetul de stat.

La fel, este apreciabilă și revenirea la calendarul de majorare a vârstei de pensionare, anulat din raționamente electorale și populiste în 2020, când guvernarea de atunci a abrogat calendarul de majorare a vârstei de pensionare fără a prevedea și surse de finanțare pentru măsura respectivă. Revenirea la calendarul vechi va permite consolidarea sistemului de pensionare, iar în comun cu majorarea pensiei minime și a mecanismului pensiei anticipate, va consolida și încrederea populației în sistem, fapt ce creează, în timp, o precondiție fundamentală pentru diminuarea ocupării informale. De asemenea, această revizuire a permis eliminarea îngrijorărilor privind constrângerile bugetare de la instituțiile financiare internaționale, ceea ce în consecință permite alocarea unor noi programe de asistență financiară.

Provocările imediate care rămân țin de nivelul înalt al ocupării informale, creșterea presiunilor pe sistemul de pensii din cauza îmbătrânirii populației și riscurile sociale cauzate de creșterea prețurilor.

5. Stabilitatea monedei naționale și consolidarea rezervelor valutare ale țării

În condițiile în care au crescut atât prețurile de import, cât și volumele de import, a crescut deficitul balanței comerciale și a contului curent, precum și a inflației de două cifre, leul moldovenesc rămâne relativ stabil. Acesta s-a depreciat cu doar 2% față de dolarul SUA comparativ cu anul trecut și nu prezintă semnale de o depreciere mai rapidă. În același timp, nivelul activelor oficiale de rezervă a constituit circa 3,8 miliarde USD la finele lunii noiembrie (deși în octombrie acesta a depășit 4 miliarde USD, însă a scăzut din cauza intervențiilor Băncii Naționale a Moldovei (BNM) pe piața valutară), fiind cu peste 100 de milioane USD mai mare față de aceeași perioadă a anului precedent. Majorarea s-a datorat creșterii exporturilor, remiterilor și asistenței externe, și a permis BNM să mențină cursul de schimb stabil în urma intervențiilor pe piața valutară pentru prevenirea fluctuațiilor excesive. Astfel, pe parcursul anului 2021, până la finele lui octombrie, BNM a cumpărat circa 55 de milioane USD și a vândut circa 88 de milioane, pentru a acoperi cererea de valută, preponderent, din partea importatorilor. Totuși, cea mai mare intervenție, care a permis și evitarea unei deprecieri mai pronunțate a monedei naționale, a fost operată în noiembrie, când BNM a scos din rezerve circa 237 de milioane USD, pentru a acoperi cererea de valută străină, preponderent cauzată de criza gazelor. Acest episod confirmă încă o dată necesitatea menținerii unui nivel adecvat al rezervelor valutare, fapt ce permite autorității monetare să mențină stabilitatea monedei naționale în pofida șocurilor cererii sau ofertei de valută străină.

2

TOP 5 EVOLUȚII/ EVENIMENTE ECONOMICE ȘI SOCIALE NEGATIVE DIN 2021

1. Creșterea presiunilor inflaționiste

În luna noiembrie, inflația anuală a devenit oficial de două cifre (12,4%), fiind determinată de trei factori majori. În primul rând, este vorba de fenomenul inflației importate, în contextul în care au crescut prețurile la nivel mondial (de exemplu, în luna noiembrie, inflația în zona euro a atins maxima istorică de 4,9%, depășind semnificativ ținta stabilită de Banca Centrală Europeană de 2%). Aceasta s-a observat în special în cazul materialelor de construcție (+22%), carburanților (+33%), dar și a legumelor (+46%) care sunt, în mare parte, importate. Al doilea factor, care derivă din primul, este ajustarea tarifelor la gazele naturale (+77%) și încălzirea termică (19%) drept urmare a semnării unui nou contract cu Gazprom, care prevede ajustarea prețului la gazul importat în funcție de tendințele la bursele internaționale. Al treilea factor ține de creșterea cererii agregate în economie, pe fundalul recuperării economice și al politicii bugetare expansioniste. Creșterea prețurilor va continua și în lunile următoare, iar conform prognozelor BNM, inflația anuală va depăși chiar și 15% în 2022. Această dinamică lovește în special în familiile cu venituri mici (chintilele I și II), care alocă circa ¾ din cheltuielile totale pentru bunurile și serviciile care s-au scumpit cel mai mult: produsele alimentare, serviciile comunale locale și transport.

2. Deficitele bugetare mari devin „o nouă normalitate”

Chiar dacă pentru anul viitor este planificată o creștere economică pozitivă (circa 4%), autoritățile au stabilit un deficit bugetar planificat destul de mare (circa 15 miliarde MDL sau 6% din PIB), care este mai mare față de cel planificat inițial pentru 2021 și depășește plafonul maxim prudential stabilit de Legea finanțelor publice și responsabilitatea bugetar-fiscală. Este adevărat că acest deficit urmează să fie acoperit preponderent în baza suportului partenerilor de dezvoltare. Însă, în contextul incertitudinii economice

asociate cu pandemia Covid-19, precum și a șocurilor climatice care devin tot mai frecvente, Guvernul trebuie să promoveze o politică bugetară mai precaută, menținând deficitul bugetar în limita a circa 2% din PIB. Cu atât mai mult că această creștere a deficitului bugetar nu este acompaniată de o creștere la fel de majoră a investițiilor capitale, care, de regulă, sunt singurul motiv temeinic pentru a crește deficitul bugetar în condiții de creștere economică: investițiile capitale planificate pentru 2022 sunt cu 10% mai mari față de cele planificate pentru 2021, în timp ce deficitul bugetar planificat a crescut cu circa 25%. În plus, finanțarea deficitului din surse interne (VMS-urile urmează să acopere circa o treime din deficit) va fi destul de problematică și scumpă în contextul înăsprii politicii monetare pe fundalul creșterii presiunilor inflaționiste. Iar riscul pe termen mediu și lung este că deficitele bugetare, în loc să fie aduse în limitele prudentiale, sunt majorate chiar și în ani de creștere economică pozitivă, fapt ce privează țara de un important amortizor al șocurilor negative (ex: în caz de șoc/ criză nu rămâne spațiu fiscal pentru intervenție) și, respectiv, alimentează riscuri macrofinanciare.

3. Înăutățirea calității procesului decizional

Inițiativele legislative sunt promovate deseori fără avizul pozitiv al guvernului, fără consultări suficiente cu societatea civilă, fără analize de impact, iar pentru a grăbi unele procese, sunt promovate în mod intenționat prin parlament, în detrimentul principiilor de transparență decizională și ale politicilor publice bazate pe evidențe (cel mai recent evidențiate de Comisia de la Veneția în legătură cu legea privind procuratura). Câteva exemple relevante sunt numirea persoanelor expuse politic în consiliile întreprinderilor de stat, majorarea salariilor judecătorilor Curții Constituționale sau chiar promovarea în grabă a proiectului Legii bugetului de stat pentru 2022, legea privind procuratura, legislația privind serviciile media (Codul Audiovizualului), legislația din domeniul energetic. Sperăm ca aceste cazuri să fie unele izolate și că vor fi prevenite pe viitor pentru a nu conduce la înăutățirea procesului decizional.

4. Amânarea sau neinițierea unor reforme de importanță majoră

Merită de menționat problema amânării mai multor reforme sistemice, cum ar fi reforma teritorial-administrativă, descentralizarea financiară locală sau reforma administrației publice centrale. Suplimentar, nu am constatat în 2021 anumite angajamente ferme din partea guvernării pentru promovarea activă a reformelor în cauză. Presupunem că la fel ca în cazul înrăutățirii calității procesului decizional, noua guvernare a fost constrânsă de crize vechi și noi (înrăutățirea situației pandemice și respectiv criza gazelor). Acestea s-au suprapus cu deficiențele administrative legate de reorganizarea instituțiilor de stat și suplinirea pozițiilor vacante (proces care încă nu a fost finalizat). Autoritățile urmează să prioritizeze agenda reformelor pentru a echilibra soluționarea problemelor vechi cu reformele legate de capacitatea administrației publice locale, care va ajuta guvernarea să gestioneze multiple probleme locale (social-economice, de mediu etc.).

5. Funcționalitatea redusă a anumitor instituții publice

Disponibilizările și refluxul de cadre după schimbările politice din acest an au lăsat marea majoritate a ministerelor

și altor instituții publice cu multiple locuri vacante, inclusiv pentru funcțiile de conducere. Spre exemplu, Ministerul Finanțelor are doar secretar general și niciun secretar de stat de profil (patru locuri vacante de secretar de stat), Ministerul Economiei are un singur secretar de stat de profil și trei poziții vacante de secretar de stat), Ministerul Muncii și Protecției Sociale are doar doi secretari de stat și două locuri vacante, Comisia Națională a Pieței Financiare are un singur vice-direcțor, în timp ce funcția de director și celelalte funcții de vice-direcțori au rămas vacante, iar statutul unor instituții, cum ar fi ANRE sau Consiliul Concurenței, rămâne incert din perspectiva reorganizării posibile a acestora și a numirii noilor membri în organele de conducere. Problema respectivă relevă o criză gravă de cadre în serviciul public din cauza salarizării și a condițiilor de muncă neatractive, precum și din cauza subminării constante a prestigiului serviciului public pe parcursul ultimilor ani. Aceasta constituie o constrângere fundamentală pentru promovarea unor politici publice și reforme calitative. Eliminarea acesteia trebuie să fie o prioritate stringentă pentru anul viitor, prin promovarea unei reforme ample a salarizării în serviciul public (salariile în sectorul public trebuie armonizate cu cele din sectorul privat) și reorganizarea administrației publice, pentru a spori eficiența și a mobiliza resursele necesare pentru îmbunătățirea substanțială a condițiilor de muncă ale funcționarilor publici. Totodată, trebuie pus accent pe criteriile de profesionalism și integritate în procesul de recrutare, iar criteriul politic trebuie exclus definitiv pentru a asigura buna funcționare a instituțiilor și preveni „corporatismul politic”.

3

TOP 5 PROVOCĂRI ECONOMICE ȘI SOCIALE PENTRU 2022

1. Promovarea reformelor sistemice în contextul unui cadru limitat de resurse financiare, umane și de timp

Dacă anul 2021 a fost unul de adaptare și reorganizare, anul 2022 trebuie să devină anul reformelor sistemice. Însă provocările țin de constrângerile bugetare, umane, de timp și de ordin politic. Guvernul va trebui să mobilizeze resursele necesare pentru a demonstra că este capabil să promoveze reforme cu impact. Mai ales că în 2023 urmează un an electoral, care va complica promovarea unor reforme necesare, dar nepopulare. Aceasta confirmă faptul că anul 2022 oferă practic singura fereastră de oportunitate pentru inițierea reformelor respective: aici ne referim la reforme de pe agenda socială (zilierii, ocuparea informală, pensiile, salariul minim), precum și la reforma teritorial-administrativă, reforma administrației publice și salarizării funcționarilor publici, și reforma întreprinderilor de stat.

2. Riscurile de sărăcie în contextul tendințelor inflaționiste

Inflația în 2022 urmează să depășească pragul de 15%, afectând în special familiile cu venituri mici. Aceasta va pune presiuni pe sistemul de protecție socială și va stimula inegalitățile economice și sociale. Guvernul va trebui să sporească eficiența mecanismelor de protecție socială, astfel ca acestea să fie mai bine ținute pe cei mai nevoiași. În paralel, sunt necesare măsuri pentru maximizarea veniturilor în BASS (fără a majora presiunea fiscală), prin combaterea ocupării și economiei informale, majorării salariului minim și sporirea eficienței CNAS. În contextul crizei gazelor, se conturează de asemenea problema sărăciei energetice, care afectează direct (sporirea prețurilor pentru sursele energetice) sau indirect (descurajarea accesului la surse energetice) segmentele vulnerabile ale populației.

3. Încetinirea creșterii economice pe fondul unei creșteri rapide din 2021

Relansarea economică rapidă din 2021 nu are la bază o nouă paradigmă de dezvoltare, fiind acompaniată de creșterea triunghiului de deficite macroeconomice: deficitul comercial, deficitul de cont curent și deficitul bugetar. Baza înaltă de comparație în mod automat va duce la încetinirea creșterii economice în 2022, iar incertitudinea asociată cu evoluția pandemiei, tendințele inflaționiste la nivel global sau riscul reizbucnirii crizei gazelor, descris mai jos, vor lovi în continuare în apetitul investițional privat; investițiile publice la fel vor rămâne incerte din cauza riscurilor de sub-executare a veniturilor pe fondul încetinirii economice, dar și creșterii presiunii pe sistemul de protecție socială în contextul riscurilor de sărăcie menționate mai sus.

4. Riscul reizbucnirii „crizei aprovizionării cu gaze”

Chiar dacă avem un nou acord cu Gazprom, au rămas încă multiple probleme nesoluționate: datoria istorică sau implementarea Pachetului energetic 3. Nesoluționarea acestora mereu va fi o sursă de risc în raport cu livrările de gaze de la Gazprom. Guvernul trebuie să urgenteze procesul de audit al datoriei și să clarifice calendarul achitării datoriei reale față de Gazprom (constatate și agreate în urma auditului), să revină la implementarea Pachetului energetic 3, să consolideze independența ANRE (cu abținerea de la orice inițiative ce pot politiza instituția), iar în paralel, să capaciteze Energocom să facă concurență pe piața internă a gazelor, să facă stocuri de gaze naturale (în România sau Ucraina) și să fortifice interconexiunea cu Ucraina și România pe dimensiunea energiei electrice (inclusiv să accelereze demararea construcției interconectării pe energie electrică cu România).

5. Pandemia, în contextul nivelului scăzut de vaccinare

Noul val asociat cu versiunea Omicron al Covid-19 riscă să periclitaze situația sanitară, în special după sărbătorile de iarnă. Aceasta ar putea afecta semnificativ activitatea economică și situația socială, în contextul unei rate scăzute de vaccinare, dar și a lipsei unor măsuri cu adevărat ample de sprijin pentru populație și firme în eventualitatea înrăutățirii situației pandemice. Guvernul trebuie să fie pregătit cu tot instrumentarul de a susține economia și familiile cu venituri mici în cazul înrăutățirii situației pandemice prin mecanis-

me deja bine-cunoscute: subvenționarea salariilor, sistemul „kurzarbeit” (subvenționarea regimului redus de muncă), garanții de stat pentru credite urgente și creșterea suportului pentru șomeri în vederea recalificării. În general, este necesar de a fortifica mecanismele de avertizare (early-warning signals) în baza unui sistem de evaluare și management al riscurilor la nivel de țară, în special în domeniul infrastructurii de importanță critică. În procesul de promovare a vaccinării, autoritățile urmează să îmbunătățească strategia de comunicare și consultare publică cu toți actorii vizați (inclusiv sindicatele), dar și să combine măsurile de constrângere cu cele de încurajare a vaccinării (prin creare de oportunități pentru cei vaccinați).

DESPRE AUTOR

Adrian Lupușor, director executiv, Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”
adrian@expert-grup.org

IMPRESSUM

Friedrich-Ebert-Stiftung Moldova | str. București 111 | Chișinău | Republica Moldova |

Responsabil:

Marcel Röhlig | Reprezentant FES în Ucraina și Republica Moldova
Tel: +38 (044)234 0038 | Fax: +38 (044) 451 4031
www.fes.kiev.ua | www.fes-moldova.org

Pentru comenzi / Contact:
fes@fes-moldova.org

Fără un acord scris explicit din partea Fundației „Friedrich Ebert” (FES), utilizarea comercială a publicațiilor și produselor media apărute sub egida FES este interzisă.

TOP CELE MAI IMPORTANTE EVOLUȚII POZITIVE ȘI NEGATIVE DE ORDIN ECONOMIC ȘI SOCIAL DIN 2021, ȘI PROVOCĂRI PENTRU 2022

Cele mai importante evoluții economice și sociale pozitive din 2021 țin de recuperarea economică rapidă după recesiunea din 2020, care a permis creșterea încasărilor fiscale și consolidarea bugetară. Pot fi scoase în evidență și soluționarea „crizei gazelor” și stabilirea unui cadru mai previzibil în dialogul energetic cu Federația Rusă și Gazprom. Cu toate acestea, o serie de provocări fundamentale rămân pentru 2022: datoria istorică (în special cea generată de regiunea transnistreană), implementarea întocmai a Pachetului energetic 3, interconexiunea rețelelor de energie electrică cu Ucraina și România, și sporirea eficienței energetice. Remarcăm și dinamizarea agendei sociale drept răspuns la criza gazelor, criza pandemică, precum și la așteptările populației în contextul creșterii ratei sărăciei după criza din 2020. În particular, a fost majorată pensia minimă la 2000 MDL, dezvoltat, în termen record, mecanismul de compensare a creșterilor tarifare la gazele naturale și a fost elaborat un pachet de măsuri de suport în contextul pandemiei. Nu în ultimul rând, a fost asigurată stabilitatea monedei naționale și consolidarea rezervelor valutare ale țării.

Tendențele/ evenimentele economice și sociale negative din 2021 care ies în evidență țin de creșterea presiunilor inflaționiste cu repercusiuni asupra familiilor cu venituri mici, planificarea unui deficit bugetar prea mare în raport cu situația economică și mai ales riscurile pentru 2022, înrăutățirea calității procesului decizional (promovarea multor proiecte de legi fără consultări suficiente), amânarea sau neinițierea unor reforme de importanță majoră cum ar fi reforma teritorial-administrativă, descentralizarea financiară locală sau reforma administrației publice centrale, precum și funcționalitatea redusă a anumitor instituții publice.

Una din provocările economice și sociale majore pentru 2022 ține de promovarea reformelor sistemice în contextul unui cadru limitat de resurse financiare, umane și de timp. O altă provocare ține de riscurile de sărăcie în contextul tendințelor inflaționiste, în paralel cu încetinirea creșterii economice pe fundalul unei creșteri rapide din 2021. Inflația în 2022 urmează să depășească pragul de 15%, afectând în special familiile cu venituri mici. Aceasta va pune presiuni pe sistemul de protecție socială și va stimula inegalitățile economice și sociale. În plus, relansarea economică rapidă din 2021 nu are la bază o nouă paradigmă de dezvoltare, fiind acompaniată de creșterea triunghiului de deficite macroeconomice: deficitul comercial, deficitul de cont curent și deficitul bugetar. Respectiv, baza înaltă de comparație în mod automat va duce la încetinirea creșterii economice în 2022. Se menține și riscul reizbucnirii „crizei aprovizionării cu gaze” din cauza agendei energetice complicate cu partea rusă. Nu în ultimul rând, noul val asociat cu versiunea Omicron al Covid-19 riscă să periclitizeze situația sanitară. Aceasta ar putea afecta semnificativ activitatea economică și situația socială, în contextul unei rate scăzute de vaccinare, dar și a lipsei unor măsuri cu adevărat ample de sprijin pentru populație și firme în eventualitatea înrăutățirii situației pandemice.

Mai multe informații despre acest subiect pot fi găsite aici:

www.fes-moldova.org